

Ερόχθιζε κατ' ἔτος ὀλοκλήρους κομπανίας Ἰταλῶν ἠθοποιῶν· ἐν ἔτος μάλιστα παρ' ὀλίγον κατέπινεν ὡς ἐπιδόρπιον καὶ αὐτὸ τὸ θέατρον!...

Καταβράκτης. Στρατιωτικὸν ἀποσπασμα περιπλανώμενον πρὸς κατόπτευσιν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Σνέκου, ἤκουσεν ὑπόκωφον καὶ παρατεταμένον πάταγον, ἐπειδὴ δὲ ὁ κρότος δὲν ἔπαυεν ἀλλ' ἐξηκολούθει ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας, οἱ ἀξιοματικοὶ τοῦ ἀποσπάσματος, ὑπὸ περιεργείας κεντηθέντες, ἀπεφάσισαν ν' ἀνακαλύψωσι τὴν αἰτίαν. Ὁδηγούμενοι λοιπὸν ὑπὸ τοῦ κρότου ἔφθασαν μετὰ πολύμοχθον πορείαν εἰς θέσιν ἔνθα εἶδον ἐν μεγίστῃ ἐκπλήξει τὸν ποταμὸν Σνέκον καταπίπτοντα ὀλοκλήρον ὡς κρυσταλλῶδες σῶμα ἀπὸ ὕψους 198 ποδῶν εἰς ἀποκρήμνους βράχους, ὅθεν πάλιν κατήρχετο παφλάζων 700 ἔτι πόδας δι' ἄλλεπαλλήλων καταβράκτων ἐν ἀποστάσει ἑπτὰ μυλίων. Ὁ νέος οὗτος καταβράκτης κατὰ μὲν τὸν ὄγκον εἶναι ἴσος τῷ Νιαγάρα, ὑπερβαίνει δὲ αὐτὸν κατὰ τὸ ὕψος 38 πόδας!

Σιδηρόδρομος ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ. Τὴν 10 τρέχοντος Φεβρουαρίου ἤρχισαν τέλος πάντων αἱ προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι τοῦ πολυθρυλλήτου ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου καὶ ἤρχισαν διὰ τῆς διατμήσεως τοῦ ἀντικρὺ τῆς Ἀγίας Τριάδος λοφίσκου. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν δύο τούτων πόλεων δι' ἀτμαμαζῶν γιγνομένη θέλει ἀνοίξῃ εὐρύτερον στάδιον εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν.

ΣΟΡΒΟΛΟΣ ΚΡΗΣ.

ΧΑΛΕΠΩΤΑΤΟΣ πόλεμος συνίστατο ἤδη τῷ 1439 ἀναμέσον τῆς Ἑνετικῆς Ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ Δουκὸς τῶν Μεδιολάνων, εἰς τὸν ὅποιον καὶ ἕτεροι προσετέθησαν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ δυναστῶν καὶ τὰ πληθὴ αὐτοῦ κατεῖχον τὴν λίμνην τὴν νῦν καλουμένην Γάρδαν (1) καὶ τὰς περιθεούσας ὄχθας,

ὥστε καὶ αἱ ἀμφικείμεναι πόλεις Βρεξία (Brescia) καὶ Οὐήρων (Verona) ἔτρεχον τὸν ἔσχατον τῆς ἀλώσεως κίνδυνον. Ἐπειγόμενοι πανταχόθεν οἱ ἔνετοι στρατιῶται κατάρθωσαν τελευταῖον, τέμνοντες ὁδὸν, νὰ διεξέλθωσι διὰ τοῦ ἀρκτικοῦ μέρους τῆς λίμνης, τὸ ὅποιον ὑπὲρ τὰ ἄλλα πλήθει μὲν ὄχι ἀγενοὺς χώρας, ἀλλὰ περιζώννυται ἐξ ἀπροσβάτων ὀρέων. Ἦτο δὲ παρὰ τὴν διέξοδον ταύτην λιμὴν ὀνομαζόμενος Τούρβολος, τὸν ὅποιον καταλαβὼν ὁ στρατηγὸς ἔγραψε πρὸς τὴν Ἀριστοκρατίαν ὅτι ἐτμήθη ἡ ὁδὸς, ὅθεν καὶ τὸν ἐχθρὸν ἠδύναντο νὰ ἐκδιώξωσι καὶ τὰς ἀπειλουμένας πόλεις εὐκόλως νὰ βοηθήσωσι. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τοῦ σκοποῦ ἦτο ἀναγκαῖος στόλος· ἀλλὰ πῶς νὰ κατορθωθῇ τὸ τοιοῦτον ἔνθα οὔτε δρυμοὶ παρῆσαν πρὸς ναυπηγίαν, οὔτε ποταμοὶ πρὸς διαγωγὴν πλοίων. Ἐν ᾧ δὲ πολλὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐσάλευον τालαντεύοντες τὴν γνώμην οἱ συγκλητικοὶ καὶ τὰ πράγματα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἦσαν μετέωρα, ἔλλυν τις ὀνόματι Σόρβολος, Κρῆς τὴν πατρίδα, προσελθὼν εἰς τὴν Σύγκλητον ἐδήλωσεν ὅτι, ἐὰν ἐχορηγοῦντο εἰς αὐτὸν τὰ χρεῖώδη, θαρβύοντως ἀνεδέχεται τὴν μετακόμισιν τοῦ στόλου ἀπὸ τῆς Βενετίας εἰς τὴν λίμνην Γάρδαν. Τολμηρὸν ἐφάνη εἰς τὴν Σύγκλητον καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο δυσχερέστατον ἔργον ἡ μεταφορὰ στόλου πλέον ἢ ἐπὶ διακόσια μίλια μεταξὺ κρημνῶν καὶ ζυγῶν ὀρέων· ὅθεν ὁ ἐπαγγελλόμενος ἐλογίσθη κατ' ἀρχὰς ὡς ληρώδης καὶ φρενόληπτος *Γραικύλος*. Πολλῶν δὲ λεγόντων περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους καὶ ἐπαινούντων τὴν εὐφυίαν, ἔτι δὲ καὶ αὐτοῦ ἰσχυρῶς καὶ ἀτρέπτως ἐπιμένοντος εἰς τὴν γνώμην, τελευτῶσα ἡ Σύγκλητος ἀνεπέσθη καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ πράξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν. Ὁ δὲ προθύμως ἀπτόμενος τοῦ ἔργου, ταχέως ἀνέειλκεν ἀπὸ τοῦ ναυστάθμου δύο τριήρεις, τέσσαρας κέλητας καὶ εἰκοσιπέντε σκάφας, καὶ ἄνω διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀθέσιος (Adige) ἤγαγεν ἅπαντα εἰς Οὐηρώναν. Ἐκεῖθεν δὲ, βόας ὑποζεύξας ἀνὰ τέσσαρας, καὶ αὐτὸς αἰεὶ ὁ ἐπινοήσας τὸ ἔργον ἡγούμενος καὶ ἐπιστατῶν, αἰτίως διήνυσεν τὴν ὁδὸν ἅπασαν μέχρι τῆς κόμης Μαύρου. Ἐνταῦθα ὑποθέμενος ζυλίνους κυλίνδρους εἰς τὰς τριήρεις ἵνα ἐπιτρέχωσιν ἀκωλύτως καὶ τὰ μικρότερα πλοῖα εἰς ἀμάξας ἐπιβιβάσας, ἤλαυνε διὰ πεδίων σχεδὸν ὁμαλῶν ἐπὶ ἑξ μίλια, καὶ διὰ τῶν μεγίστων ἀγώνων τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων μετένεγκε τὸ φορτίον εἰς τὴν καλουμένην λίμνην τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου. Ἐφίστανται δὲ εἰς αὐτὴν, ὥσπερ τεῖχος, ἄβρατοι καὶ

(1) Βηνάκος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· «λίμνας δὲ εἶναι φησιν» ἐν τοῖς ὅροις (Ἀλπεσι) πλείους μὲν, τρεῖς δὲ μεγάλας· «ὧν ἡ μὲν Βηνάκος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων,» πλάτος δὲ ἑκατὸν πεντήκοντα, ἔκρεθ δὲ ποταμὸς Μίγκιος». Στραβ. Β, δ' § 208.— «Ὁ δὲ ἡμέτερος Εὐγένιος μεταφράζων ἐν 159 στίχον τοῦ Β' τῶν Γεωγραφικῶν *teque fluctibus et fremitu assurgens Benace* ἔγραψε «Σεῖο τε Β η ν ἄ κ η, ἡ πόντιον οἶμα ἐγείρεις». Καὶ ἐνταῦθα δὲ μᾶς συγχωρηθῇ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι εἰμὲν οὗτος ἀποτείνεται μετὰ τοῦ Λατίνου ποιητοῦ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, δὲν ἀποτείνεται ὁμοῦ καὶ πρὸς τὰ ὦτα ὡς ἐκεῖνος.

ἀπορρώγες πέτραι, πρὸς ἐξομάλισιν τῶν ὁποίων εἰργάσθησαν πολυάριθμοι χωρικοί, ἕως οὗ ἐπιτελήναντες ὁπωσοῦν τὴν τραχύτητα εὐκόλουναν τὴν διάβασιν εἰς τὰ πλοῖα, ἅτινα διαπεραιωθέντα τὴν λίμνην, ἀνείλκυσαν εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀντικειμένου ὅρους.

Ἐπίπονος ἦτο ἡ ἀνάβασις διὰ τοὺς λίθωνας καὶ τὰ λοφώδη τῆς γῆς ἐπαναστήματα, ἐξ ὧν καθίστατο σκολιὰ καὶ δύσβατος ἡ πορεία, καὶ μικρὸς βύαξ διὰ τῶν ἐκεῖ διασφάγων ἀγόμενος ἐχαράδρωσε καταρρέων τὸ ἀπόκλιμα τοῦ ὅρους, καὶ ἐκ τῆς πληθώρας αὐτοῦ εἰς τενάγη καὶ βράχεα δύσπορα προσέπιπτον οἱ ἀναβαίνοντες. Εὐμεγέθεις βῶλοι καὶ λίθοι καὶ κορμοὶ ἀποτετμημένων δένδρων ριφθέντα ἐξ ἑκατέρας ὁχθῆς ἐγεφύρωσαν τὸν βύακα, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ μόχθου εἰς τὴν ὑπερτάτην βράχιν τοῦ ὅρους ἀνέσχυον τὰ πλοῖα. Πολλάκις ἴδον, λέγει ὁ Σαβελλικὸς ἐμβριθῆς ἱστοριογράφος, τὰ ὅρη ἐκεῖνα, καὶ τοσοῦτος πάντοτε μὲ κατέσχε θαυμασμός, ὥστε οὐδεὶς ἤθελε μὲ πείσει ποτὲ ὅτι ἐπίνοια ἢ δύναμις ἀνθρωπίνη ἰσχυσεν νὰ σύρῃ τηλικούτον ὄγκον διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐκείνης τραχύτητος, ἐὰν ἐπὶ τοῦ κλίτους τοῦ ὅρους ἄν ἦσαν ἔτι καταφανῆ τὰ σημεῖα καὶ εὐδιάκριτοι οἱ ὁλοὶ καὶ αἱ παλκίαι τῶν ἀμαξῶν τροχίαι, ἐξ ὧν ἐναργῶς ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ἀξιωμαθήμενον τοῦτο ἔργον ἐπράχθη ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Οὐδὲν ἦττον τῆς ἀναβάσεως ἦτο πολύμοχθος ἡ κατάβασις· μάλιστα δὲ, προκειμένης ἡδὴ ὀλισθηρᾶς καὶ δυσπρόετου κατωφερείας, εἰς πάντας ἐφαίνετο ἀναπόδραστος ὁ κίνδυνος ὅτι φορτίον τόσον δυσάγωνον ἐμελλε, κατακρημνισθὲν εἰς τὰς ὑποκειμένας πέτρας, νὰ συντριβῇ διὰ τῆς προσρήξεως εἰς μυρία θρύμματα. Ἀλλὰ δὲν εἶχε περὶ τούτου τὴν αὐτὴν γνώμην ὁ Σόρβολος, ὅστις ἀπτόητος ἄμα καὶ ἐπίμονος, ἔλασεν πλοῖον περιέζωσε διὰ στιβαρῶν σχοινίων, ὥστε ἡρέμα καὶ ἐπιτηδεῖως ἅπαντα κατεβίβασεν εἰς τὴν πεδιάδα. Ὄθεν κατὰ τὸν τρίτον μῆνα ἀφ' ἧς παρέλαβε τὰ πλοῖα ἀπὸ Βενετίας, καθείλκυσε αὐτὰ εἰς τὸν λιμένα Τούρβολον, ὅπου ἀναληφθέντα ἀπὸ τῆς ὀθορᾶς ὅσην ἔπαθον ἐκ τῆς παραδόξου χερσπορίας, εἰς ἀδόκητον βλάβην τῶν ἐχθρῶν ἐχρησίμευσαν κατ' ἐκείνον τὸν πόλεμον (1).

Δυνάμεθα λοιπὸν, καὶ ἐν πιστοτέρᾳ ἀληθείᾳ, νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ Σορβόλου ὅ,τι περὶ τοῦ Ξέρξου εἶπον οἱ ῥήτορες καὶ οἱ ἱστορικοὶ πλεῦσαι διὰ

τῆς ἡλείρου. Καὶ εἰμὲν ὁ βασιλεὺς οὗτος, ὡς διορύζας ἐν τῇ ὑπωρεῖᾳ τοῦ Ἀθωνος ἱσθμὸν ὡς δώδεκα σταδίων, εἰς τόπον μάλιστα πεδινὸν καὶ ὄχι μεγάλους ἔχοντας γεωλόφους, ἱστορήθη ὡς κυριάρχης καὶ καταφρονητῆς τῆς φύσεως, καὶ τὸ ὄχι δυσχερὲς αὐτοῦ ἔργον ἐξεθείασαν μὲν οἱ Λατῖνοι, πολλοὶ δὲ τῶν νεωτέρων ἐτόλμησαν νὰ λογισθῶσιν ὡς Ἑλληνικὸν μῦθον, πόσον ἄρα μεγαλύτερον θαυμασμὸν πρέπει νὰ διεγείρῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Κρητὸς ἐπινοηθὲν καὶ εὐτυχῶς διαπραχθὲν ἐπιχείρημα; Ἔσυρε μὲν καὶ ὁ Μωάμεθ τὰς διήρεις καὶ τριήρεις διὰ ξηρᾶς καὶ καθείλκυσε αὐτὰς εἰς τὸν λιμένα τῆς πολιορκουμένης Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τολμηρὸν ἦτο βέβαια καὶ ταχὺ τὸ ἔργον. Ἀλλ' ἐξ περιπόου μιλιῶν ἦτο ἡ ὁδὸς ἐκείνη καὶ ὄχι διακοσίων, οὔτε ὑψηλὰ ὅρη καὶ ποταμοὶ διελάμβανον τὴν πορείαν. Καὶ ὅμως τῶν ἐκτεπληγημένων βυζαντινῶν ἱστοριογράφων ὁ μὲν ἀναβοᾷ τίς ποτε ἤκουσεν ἢ ἴδε τοιοῦτον ἔργον; (1) ὁ δὲ εἰκάζει ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐμιμήθη τὸν Αὐγουστον καὶ Νικήταν τὸν Πατρίκιον, ὅτε διὰ τοῦ ἱσθμοῦ τῆς Κορίνθου σύραντες τὰ πλοῖα μετεκόμισαν αὐτὰ εἰς τὴν ἀντιπέραν θάλασσαν (2). Ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἱστορικοὶ, διὰ τὴν μεγάλην τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰταλῶν πρὸς ἀλλήλους συνάλλαχὴν καὶ ἐπιμιξίαν δὲν ἠδύναντο ν' ἀγνοῶσι τὰ κατὰ τὸν Σόρβολον, καὶ ὀφείλον ἴσως ὀρθότερον νὰ πιστεῦσασιν ὅτι ὁ Ἕλληνας οὗτος, ὀφελήσας τοὺς ἄλλοις, ἔδωκεν ὄχι ἐκ προνοίας εἰς τὸν Μωάμεθ, τὸ παράδειγμα ἐπιχειρήματος, οὐτινος ἢ μίμησις ἀπέβη ὀλεθρία εἰς τὸ ἔθνος. Ἀλλὰ καὶ Ἐνετοὶ ἱστοριογράφοι ὀφιαιτέρως ἐποχῆς καλοῦντες ὄχι μόνον φοβερὸν, ἀλλὰ καὶ ἀνήκουστον καὶ μάλιστα ὑπεράνθρωπον τὸ κατόρθωμα τοῦ Μωάμεθ, δικαίως δύνανται νὰ κατακριθῶσιν ὡς ἐπιλήσμονες τῶν πατρῶν αὐτῶν παραδόσεων (3). Ἡμεῖς δὲ ὀφείλοντες δικαίως ν' ἀναγράψωμεν εἰς τὰ ἡμέτερα ὅ,τι ἐθνικὸν εἰς τῶν ἀλλογενῶν τὰ ἀπομνημονεύματα εὐρίσκομεν διεσπαρμένον, ἐν ᾧ ἐπαινοῦμεν τὸ εὐφυὲς καὶ ἐργῶδες μηχανεῖμα ἀνδρὸς Ἑλλήνος, ἀσμένως ὑπενθυμιζόμεν ὅτι μετὰ τρεῖς καὶ ἡμίσειαν ἐκκτονταετηρίδας ἕτερος Ἕλληνας Μαρῖνος Καρβούρης, διὰ τῆς εἰς Πετροῦπολιν μετακομίσεως ὑπερβόλου τινὸς πέτρας, ἐπεχείρησε καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστον τῶν ἔργων ὅσα μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐγίνωσκεν ἡ μηχανικὴ.

(1) Sabellico, dell'ist Venez. Deca III. L. III. μετφ. Ἰταλ. — Petri Justiniani, Rerum Venetarum historia L. VIII.

(1) Μιχ. Δουκ. ἱστορ. Κ, 38.

(2) Φραντζ. Χρον. Β, γ'. Κ, γ'.

(3) Sagredo, Mem. ist. de' Monarc. ottom. σ. 56.